

8. Зарецкая Е.Н. Теория и практика речевой коммуникации.-М.,1999
9. Сопер П. Основы искусства речи: Пер. с англ.-М.,1992
10. Радевич – Винницький Я.К. Етикет і культура спілкування.-К.,2006
11. Український правопис.-4-е вид.-К.,1993
12. Тараненко О.О. Новий словник української мови: Концепція і принципи укладання словника.-К.,1996
13. Українська мова (за професійним спрямуванням): Програма курсу для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра/Уклад. Шевчук С.В., Клименко І.В.// Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: Підручник.-К.,2010.-с.645-662.

УДК 81'25

Школяр Л.В.
(Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА

Розглядаються проблеми професії перекладача в сучасному світі. Прискорення змін та зростання невизначеності в світі професії потребує подальшого розвитку організаційних вмінь перекладача. В першу чергу таке навчання повинно бути спрямоване на збереження здоров'я, що пов'язано також з певними економічними та соціальними проблемами.

Ключові слова: професія, перекладач, суспільство, підготовка, здоров'я.

Рассматриваются проблемы профессии переводчика в современном мире. Ускорение изменений и возрастание неопределенности в мире профессии требует развития организационных умений переводчика. В первую очередь такое обучение должно быть направлено на сохранение здоровья, что однако связано с рядом экономических и социальных проблем.

Ключевые слова: профессия, переводчик, общество, подготовка, здоровье.

This article considers problems of the translators' profession in the modern world. In particular, it is a question of health.

Key words: profession, translator, society, competence, training, health.

Інформаційні та технічні перетворення у світі обумовлюють появу нових особливостей у змісті праці фахівців, а також пов'язані з цим зміни у змісті професійного навчання та виховання. Інформаційні технології, зростання рівня освіти людей сприяють підвищенню рівня самостійної професійної діяльності, а також дозволяють більш тонко враховувати індивідуальні особливості людини, яка є в економічній діяльності або виконавцем, або споживачем товарів та послуг. Така діяльність вимагає вже не тільки вузько

© Школяр Л.В., 2011

професійних знань та навичок (вміння та навички роботи з об'єктом праці) але й організаційних вмінь більш високого рівня, ніж раніш. В такому випадку мова може йти як про організацію діяльності однієї людини, так і про організацію діяльності декількох або багатьох людей. При організації діяльності однієї людини розглядаються більше аспекти самостійності трудового процесу, а при організації діяльності багатьох людей спостерігається тенденція урахування індивідуальних особливостей, можливостей, сподівань цих людей з метою найбільш раціонально узгодити ці індивідуальні ознаки кожного. Не менше значення має і урахування ситуації.

Все це важливо, оскільки XXI століття пов'язане з новим етапом історії людства, для якого є характерним небувале ще співвідношення загальних глобальних факторів. В цих глобальних процесах з точки зору загального розвитку людства можливо виділити такі основні напрямки: 1) посилення взаємозалежності усіх частин та елементів організації; 2) накопичення організаційної складності на усіх рівнях та в усіх сферах людської діяльності; 3) зростання невизначеності в функціонуванні та розвитку організації усіх масштабів; 4) прискорення змін у світі в цілому та у середовищі організації зокрема [7: 140-142]. Узагальнюючи вищезгадане, можна говорити про період, для якого є характерними прискорення змін та зростання невизначеності. Це все ще більше підкреслює необхідність розвитку самостійності фахівця, важливою складовою якої є вміння та навички організаційної діяльності.

Тематика статті, де мова йде про формування вмінь та навичок організаційної діяльності перекладача, пов'язана в деякій мірі також з такою традиційною тематикою: організація діяльності, організація праці, організація виробництва, наукова організація праці [5]. В літературі, що стосується галузі професійної освіти, тема формування вмінь та навичок організаційної діяльності перекладача розглянута недостатньо. Є твердження, що робота перекладача є дуже складною, різнобічною діяльністю [4; 6; 10], потребує в деяких випадках спеціальних знань та організаційних вмінь. Ці знання та організаційні вміння розглядаються в такій області підготовки перекладача, яка має назву “немовна підготовка перекладача” або “екстралінгвістична підготовка перекладача”. В сучасній літературі щодо професійної освіти перекладача підкреслюється значущість такої підготовки [10]. Зазначається, що в багатьох випадках перекладач може потрапити в ситуацію, коли він неготовий до вирішення немовних проблем професії [10: 271]. Підкреслюється, що роботу над цими “немовними аспектами” слід починати раніше, ніж перекладач встигне оволодіти іноземною мовою [10: 271]. Як правило, підготовка перекладачів до вирішення таких питань не здійснюється як у вищих професійних навчальних закладах, так і на різноманітних курсах післядипломної, додаткової та неформальної освіти. Ці “немовні проблеми” ще недостатньо узагальнені та систематизовані на рівні теорії перекладознавства та методики професійної освіти перекладачів. Якщо говорити про ознайомлення з ними студентів, то мова може, як правило, йти про розповіді окремих викладачів, пов'язані з їх власним професійним досвідом. Індивідуальний досвід висококваліфікованого перекладача являє собою, безперечно, велику цінність, але така несистематизована та необов'язкова підготовка майбутнього перекладача не може в наш час задовольнити складні потреби сучасного світу перекладацької професії [4; 10].

Крім суто професійних “немовних проблем” перекладача, потрібні ще вивчення та узагальнення “економічних особливостей професії”, тобто, як організовувати свою

роботу із замовниками та клієнтами, як їх шукати, як рекламувати свою діяльність, як створювати та удосконалювати свій професійний імідж, як документувати свої творчі досягнення та багато інших.

Діяльність перекладача як громадянина та члена суспільства в сучасному світі також потребує організаційної підготовки. Вже неефективно залишатись тільки пасивним учасником соціальних процесів або діяти стихійно, несистемно, без спеціальних організаційних знань, без знань про налагодження співробітництва з іншими людьми, фахівцями та організаціями. Це найтіснішим чином пов'язано з процесами формування громадянського суспільства, де люди (громадяни) або принаймні їх значна частина переконані, що можуть своїми діями впливати на державні та суспільні справи, знають як діяти та активно діють у цій області. Для цього потрібно вміти побачити проблему, вміти зв'язати її з іншими проблемами, вміти описати цю проблему письмово та усно, знати, куди ефективно звернутися для вирішення цієї проблеми, запропонувати конструктивне, взаємовигідне рішення такої проблеми [9: 12-18]. В різних соціальних та професійних спільнотах потрібно розвивати соціально активні елементи, які своєю діяльністю, своїм прикладом, переконанням перетворюють оточення в більш досконалому, гуманному напрямку [7: 173].

Серед багатьох соціальних та професійних проблем перекладача розглянемо спочатку проблеми, пов'язані із збереженням здоров'я, а також із формуванням оптимального психічного стану фахівця, що є важливою передумовою якісної роботи і запобігання захворювань та їх ускладнень. П.Г. Чеботарьов [10: 273] наводить такі основні причини, які викликають стрес у роботі перекладача: 1) хвилювання на початку роботи, при перших контактах з клієнтами, яке в цілому пов'язане з роботою в присутності багатьох людей, так звана "сценічна лихоманка", страх перед публікою; 2) фактори, що відволікають увагу від основної діяльності, різні перешкоди, обставини, що ускладнюють роботу; 3) навантаження на мозок, напруження під час роботи та втома; 4) збереження напруження та підвищеної нервозності після роботи. Остання група факторів, що веде до стресу і починає діяти вже після роботи, продовжуючи впливати на стан перекладача, має значення тому, що вона, в деякій мірі непомітно, розглядається як загальна втома і не завжди враховується при організації повноцінного відпочинку. Таке явище пов'язане з певною інерцією в функціонуванні головного мозку людини. Після напруженої роботи у свідомості перекладача певний час повторюються окремі слова і фрази, фрагменти звукових або письмових текстів, продовжується пошук оптимальних варіантів перекладу, можливих слів та словосполучень тощо [10: 280]. Для усунення таких явищ перекладачі часто вживають алкоголь або психотропні засоби. Це може з великою долею ймовірності викликати тяжкі захворювання, які можуть призвести до повної втрати професійних якостей та серйозних ускладнень загального стану здоров'я. Ще не існує спеціальної статистики щодо таких процесів, але свідчення професійних перекладачів підтверджують тяжкі наслідки вживання алкоголю та психотропних засобів, що пов'язано з покаліченим здоров'ям та долею багатьох прекрасних професіоналів перекладу [10: 280]. Слід завжди особливо підкреслювати неймовірно велике навантаження перекладача, особливо за умов так званого "ненормованого робочого часу". Це повинні знати як роботодавці, так і самі перекладачі. Якщо дійсно обставини вимагають великого напруження протягом тривалого часу, то як роботодавцю, так і перекладачу слід після такої роботи

планувати і тривалий відпочинок, який, можливо, може бути і не передбачений нормами законів щодо захисту праці, оскільки робота перекладача в кожному випадку має свої індивідуальні особливості, а вплив “перекладацьких” навантажень на здоров’я перекладача ще недостатньо досліджений. Тому в деяких випадках краще більше відпочити, ніж ризикувати здоров’ям. Такий відпочинок потрібно забезпечувати також і відповідною оплатою праці перекладача. Якщо робота термінова, потребує додаткових та тривалих зусиль та напруження, то і оплата повинна відповідно збільшуватись. За цим повинні спостерігати також професійні перекладацькі організації. Це також важливий елемент організації праці перекладача. Сам же перекладач повинен спостерігати та контролювати свої відчуття. Іноді, після певного відпочинку, з “нормальної” точки зору перекладач може відчувати себе добре, але все ж він відчуває, що щось його турбує, щось заважає, до чогось він втратив інтерес тощо. І такий стан, який для інших професій може бути нормою, для такої складної з психофізичної точки зору перекладацької професії може означати ще недостатність відпочинку. В деяких випадках, навіть коли відчувається, що нічого вже не заважає, потрібно відпочити ще два або три дні. А якщо такий відпочинок здійснити і приступити до роботи, це може призвести до перевтоми, низької якості роботи, а у складних випадках і до тяжких захворювань, про що свідчить досвід перекладачів, а також працівників інших складних професій. Проблеми професійної перевтоми та її наслідків досліджували, зокрема, фахівці спортивної та авіаційної медицини [1; 3], фахівці мікротехніки [8], з ними постійно зустрічаються спеціалісти професійної хореографії [2].

Висновки

1. Тенденцією сучасних процесів у світі праці є зростання невизначеності та прискорення змін. Це вимагає від фахівців діяти більш самостійно, вміти організувати свою діяльність.

2. Професійному перекладачу в таких умовах потрібно володіти сукупністю організаційних вмінь та навичок, які належать до сфери так званої “немовної” або “екстралінгвістичної” підготовки фахівця. Це компетентності в організації своєї роботи, в економічній сфері, компетентності громадянина та члена суспільства.

3. Безперечно, в першу чергу, перекладач повинен розвивати свої організаційні знання та навички з метою збереження свого професійного та загального здоров’я, що, в деяких мірі, пов’язано з розвитком економічних та соціальних компетентностей.

Перспективно подальших досліджень може бути систематизація необхідних організаційних вмінь та навичок перекладача, пошук оптимальних методів їх засвоєння в процесі професійної освіти та самоосвіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авиационная медицина/ Н. М. Рудный, В. И. Копанев, И. Н. Черняков и др.; под ред. Н. М. Рудного и др. – М.: Медицина, 1986. – 577 с.
2. Лиєпа М. Э. Вчера и сегодня в балете / М. Э. Лиєпа. – М.: Молодая гвардия, 1986. – 190 с.
3. МакРоберт С. Бодибилдинг без стероидов/ С. МакРоберт. – М.: «Медиа спорт», 2001. – 224 с.

4. Мирам Г. Э. Профессия: переводчик/ Г. Э. Мирам. – К.: Эльга: Ника-Центр, 2004. – 158 с.
5. Наукова організація праці і управління на промисловому підприємстві/ В. Ф. Галанович, Н. А. Козоріз, І. К. Кухаренко, П. Ю. Співак. – Львів: Вища школа, 1975. – 139 с.
6. Олійник Л. В. Перспективи додаткової професійної освіти перекладачів// Нові концепції викладання іноземних мов в контексті Болонського процесу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції/ Національний педагогічний ун-т ім. М. Драгоманова. – К., 2007. – С. 44-46.
7. Пригожин А. И. Дезорганизация: Причины, виды, преодоление/ А. И. Пригожин. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 402 с.
8. Сядристый Н. С. Тайны микротехники/ Н. С. Сядристый. – М.: Знание, 1975. – 127 с.
9. Уваров Ю. В. Одаренность в прекрасном мире: поиск, развитие, применение. – К.: Прекрасный мир, 2010. – 28 с.
10. Чеботарев П. Г. Перевод как средство и предмет обучения: Научно-методическое пособие/ П. Г. Чеботарев. – М.: Высшая школа, 2006. – 310 с.

УДК 811.111'06'373.611

Єнікєєва С.М.
(Запоріжжєя, Україна)

СИНЕРГОДЕРИВАТОЛОГІЯ: СИНЕРГЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЕРБОКРЕАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ

Стаття присвячена проблемі дослідження синергетичної природи дериваційних процесів в англійській мові. У публікації надається аргументація на користь відокремлення нового напрямку лінгвістичної науки – синергодериватології.

Ключові слова: синергетика, синергетична лінгвістика, синергодериватологія, фрактал, саморегуляція.

Статья посвящена проблеме исследования синергетической природы деривационных процессов в английском языке. В публикации приводится аргументация в пользу выделения нового направления лингвистики – синергодериватологии.

Ключевые слова: синергетика, синергетическая лингвистика, синергодериватология, фрактал, саморегуляция.

The article deals with the problem of synergetic essence research of derivational processes in English. Some arguments in favor of revealing Synergoderivatology as a branch of Linguistics are represented in this work.

Key words: synergetics, synergetic linguistics, synergoderivatology, fractal, self-regulation.

У 70-х роках ХХ століття наука вступила у новий етап свого розвитку, який визначають як постнекласичний [5: 19]. Ядром сучасної постнекласичної науки є синергетика.

© Єнікєєва С.М., 2011